

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס
עיונים וקריאות במדרש תהלים
פרופ' ארנון עצמון | המחלקה לתלמוד
Studies and Readings in Midrash Tehillim | 09-879-01

סמינריון	סוג הקורס:
4	היקף נ"ז:
תשפ"ז	שנת לימודים:
שנתי	סמסטר:
ד 10:00-08:00	יום ושעה:
ב 10:00-12:00	שעת קבלה:
Arnon.atzmon@biu.ac.il	מייל מרצה:
https://lemida.biu.ac.il/course/view.php?id=81619	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

הקורס עוסק במדרשי האגדה של חז"ל ובאופן שהם מעצבים מחדש את הסיפור המקראי. במסגרת זו יילמדו טקסטים מספרות המדרש וינתחו באמצעות כלי המחקר המקובלים בתחום ובמכלול ההיבטים הרלוונטיים היינו ההיבט הפילולוגי, ההיסטורי, הרעיוני, הספרותי וכד'.

מטרות/תוצרי הלמידה

ידע

1. הסטודנטים יכירו את מדרש תהלים ואת שיטות המחקר הרלוונטיות לו.
2. הסטודנטים ייפגשו באופן בלתי אמצעי עם טקסטים ממדרש תהלים וירכשו כלים להתמודדות משמעותית איתם.

מיומנויות

1. הסטודנטים יתנסו בשימוש במגוון כלי מחקר עדכניים בתחום חקר מדרש תהלים.
2. הסטודנטים ילמדו לנתח ולחקור באופן בסיסי טקסטים אגדיים במדרש תהלים.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

ניתן לתכנן תהליך למידה פעיל לכל הקורס או לפרט עבור כל שיעור פעילות של למידה פעילה בטבלה הבאה:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת
1-2	מבוא היסטורי וספרותי לתהלים ולמדרש תהלים.		מדרש תהלים המכונה שוחר טוב, מהדורת שלמה בובר, וילנה, תרנ"א - מבוא.	
3-4	סקירה ביבליוגרפית של המחקר הקיים למדרש תהלים.	קריאה ביקורתית בקבוצות	מאק, חננאל, "הדרשה השבתאית בדבר ביטול המצוות - מקורה וגלגוליה", סידרא יא (תשנ"ה), עמ' 55-72.	מטלת ביניים - לימוד עצמי בלמדא

	Veltri, Giuseppe, "From the Best Text to the Pragmatic Edition: on Editing Rabbinic Texts," The New Testament and Rabbinic Literature, pp. 63-78.		מסורות הנוסח של מדרש תהלים.	5-6
	ארנון עצמון, "שוחר טוב זה דוד: חטיבת הפתיחה של מדרש תהלים כמבוא לספר תהלים", מחקרי ירושלים בספרות עברית, לג (תשפ"ד), עמ' 3-31.	לימוד + בקבוצות הרצאה פרונטלית	הפתיחתאות למדרש תהלים	7-10
	Atzmon, A., "The Repentance of the Wicked at the Entrance to Gehinnom: A Lost derashah from Midrash Tehillim," Journal of Jewish Studies, 74/1 (2023), pp. 30–50.	לימוד + בקבוצות הרצאה פרונטלית	קריאות נבחרות ממזמור א – "אשרי האיש".	11-14
	עצמון, ארנון, "תפילות משה – עיון במדרש תהלים למזמור צ", סידרא, לו (תשפ"ד), עמ' 1-29.	לימוד + בקבוצות הרצאה פרונטלית	קריאות נבחרות ממזמור צ – "תפילה למשה"	15-18
מטלת ביניים 2	33. עצמון, ארנון, "הבושה והגיהנם: עיון פילולוגי ורעיוני	לימוד + בקבוצות הרצאה פרונטלית	קריאות נבחרות ממזמור יח – "למנצח לעבד ה"	19-22

	בדרשות ממדרש תהלים", תיאוריה וביקורת, 52-53 (תשפ"ז), עמ' 1 – 20.			
23-26	Atzmon, A., "Midrashic Traditions, Literary Editing and Polemics in Midrash Tehillim 22: Between Judaism and Christianity," Journal for the Study of Judaism, 51 (2020), pp. 97–124.	הרצאה פרונטלית + פרזנטציות סטודנטים	סיכום והצגת פרזנטציות	

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
מטלות ביניים	20% מהציון הסופי
עבודה סמינריונית	80% מהציון הסופי

דרישות הקורס

- בקורס זה יש חובת נוכחות בהרצאות הפרונטליות (בכיתה או בזום), שתיבדק מדי שיעור. תלמיד שייעדר מעל ארבע הרצאות במשך שני הסמסטרים ללא סיבה מוצדקת לא יורשה לגשת לבחינה המסכמת או להגיש עבודה, ולא יקבל ציון בקורס.
- למידה עצמאית (כולל מענה על מטלות הביניים).
- מבחן.

דרישות קדם

אין

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה (רצוי עדכני)

תכני חובה מסומנים בכוכבית*

כללי

8. ביטון, תמר, הסיפור במדרש תהלים, עבודה לשם קבלת תואר מוסמך, האוניברסיטה העברית, ירושלים, תשס"ד.

9. דבורה, גיא, המאבק על המקרא: הפולמוס היהודי-נוצרי במאות הראשונות לספירה לאור מדרשים יהודיים ונוצריים לספר תהלים, עבודה לשם קבלת תואר מוסמך, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן, תשס"ח.

10. מאק, חננאל, "הדרשה השבתאית בדבר ביטול המצוות - מקורה וגלגוליה", סידרא יא (תשנ"ה), עמ' 55–72.

11. מדרש תהלים המכונה שוחר טוב, מהדורת שלמה בובר, וילנה, תרנ"א.

12. מילקובסקי, חיים, "מדרש שלא נדפס מעולם על אדם שהיה 'חי וקיים לעולם' ועל 'מים במים' (ויקרא רבה כז, ד): הרהורים על שיבושי מדפיסים ומהדירים ועל הקוסמוגוניה של חז"ל", על פי הבאר (עורכים) א' ארליך, ח' קרייסל וד"י לסקר, באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, תשס"ח, עמ' 303–328.

13. עצמון, ארנון, "תפילות משה – עיון במדרש תהלים למזמור צ", סידרא, לו (תשפ"ד), עמ' 1–29.

14. עצמון, ארנון, "שוחר טוב זה דוד: חטיבת הפתיחה של מדרש תהלים כמבוא לספר תהלים", מחקרי ירושלים בספרות עברית, לג (תשפ"ד), עמ' 3–31.

15. עצמון, ארנון, "הבושה והגיהנום: עיון פילולוגי ורעיוני בדרשות ממדרש תהלים", תיאוריה וביקורת, 52-53 (תשפ"ז), עמ' 1 – 20.

16. י"ל צונץ, הדרשות בישראל והשתלשלותן ההיסטורית, נערך והושלם על ידי חנוך אלבעק, ירושלים: מוסד ביאליק, תש"ז.

17. Adams, H., *The Interests of Criticism: An Introduction to The Literary Theory*, New York: Harcourt, Brace & World, 1967.

18. Atzmon, A., "Midrashic Traditions, Literary Editing and Polemics in Midrash Tehillim 22: Between Judaism and Christianity," *Journal for the Study of Judaism*, 51 (2020), pp. 97–124.

19. Atzmon, A., "'Let the Nations be Judged in Your Presence' (Psalms 9:20): A Lost Proem from Midrash Tehillim," *Jewish Studies Quarterly*, 30/1 (2023), pp. 48-67.

20. Atzmon, A., "The Repentance of the Wicked at the Entrance to Gehinnom: A Lost derashah from Midrash Tehillim," *Journal of Jewish Studies*, 74/1 (2023), pp. 30–50.
21. Atzmon, A., "Moses' Prayer – Nimshal as Scriptural Mosaic," in: *The Power of Parables: Jewish and Christian Perspectives* series, M. Poorthuis and E. Ottenheijm (eds.), Leiden: Brill, 2024, pp. 282-295.
22. Kalimi, Isaac, "Midrash Psalms Shocher Tov: Some Theological and Methodological Features and a Case Study - The View of God," *God's Word for Our World; Studies in Honor of Simon John De Vries*, Vol. II (eds.) Deborah L. Ellens, J. Harold Ellens, Isaac Kalimi and Rolf Knierim, London: T & T Clark International, 2004, pp. 63-76
23. M. B. Lerner, "The Works of Aggadic Midrash and the Esther Midrashim", *The Literature of the Sages*, II, (eds.) Shmuel Safrai, Zeev Safrai, Joshua Schwartz and P. J. Tomson, Assen: Royal Van Gorcum, 2006, pp. 133–189.
24. Mann, Jacob, "Some Midrashic Genizah Fragments: New Versions of Midrash Tehillim," *Hebrew Union College Annual*, 14 (1939), pp. 303-358
25. Menn, Esther M., "Sweet Singer of Israel: David and the Psalms in Early Judaism," *Psalms in Community; Jewish and Christian Textual, Liturgical, and Artistic Traditions*, (eds.) Harold W. Attridge and Margot E. Fassler, Atlanta: Society of Biblical Literature, 2003, pp. 61-74.
26. Menn, Esther M., "Prayerful Origins: David as Temple Founder in Rabbinic Psalms Commentary ('Midrash Tehillim')," *Of Scribes and Sages; Early Jewish Interpretation and Transmission of Scripture*, Vol. 2. (ed.) Craig A. Evans, London: T & T Clark International, 2004, pp. 77-89
27. Menn, Esther M., "Praying King and Sanctuary of Prayer," *Journal of Jewish Studies* 52,1 (2001), pp. 1-26; 53,2 (2002) pp. 298-323
28. Newman, Hillel, "'Sandak' and godparent in Midrash and medieval practice," *Jewish Quarterly Review* 97,1 (2007), pp. 1-32
29. Veltri, Giuseppe, "From the Best Text to the Pragmatic Edition: on Editing Rabbinic Texts," *The New Testament and Rabbinic Literature*, (eds.) R. Bieringer, F. García Martínez, D. Pollefeyt and P. J. Tomson, Brill: Leiden, 2009, pp. 63-78.

30. Visotzky, B. L., "On critical editions of Midrash," Recent Developments in Midrash Research (eds.) L. M. Teugels and R. Ulmer, Piscataway, NJ: Gorgias Press, 2005, pp. 155–161

חומר מחייב למבחנים:

חומרי קריאה ממוקדים מתוך הרשימה הביבליוגרפית מובאים באתר המלווה את הקורס.